

Göteborg den 16 december 2010

GE NÄRING ÅT VÄXTEN AV NY FRISK KONST

Rådande kulturpolitik gynnar inte konstnärers möjlighet att utvecklas och skapa god konst. Alltför mycket energi går åt att klara sin försörjning. Detta leder till en utarmning av kulturlivet i stort.

Vad vi behöver är ett samhällsklimat och en debatt som är mer tolerant för och välkomnande konstnärligt arbete och konstnärlig strävan, forskning och nytänkande, kritiskt tänkande samt viljan att söka nya perspektiv utanför de etablerade synsätten.

Konstnärer, särskilt en del av dem, söker hängivet nya och utmanande sätt att betrakta livet och samhället, och att återspegla dessa och ge uttryck för möjliga framtida vägar att gå. Detta är inget flummande, utan ett hårt arbete som kan liknas vid det grundforskningen står för inom vetenskapen. Det är forskning för forskningens skull, hypoteser som prövas, för att ibland kunna leda till nyupptäckter, i enstaka fall av det revolutionerande slaget, och som sedan i andra och tredje led kommer till konkret användning i målinriktad forskning och utveckling av nya produkter.

Konsten, särskilt den utmanande och koncentrationskrävande, visar vägen för framtiden, inspirerar samhällsutvecklingen, arkitekturen, modet, populärkulturen, det allmänna medvetandet, folkets moral, viljan till empati och förståelse för

andra människor och kulturer. Med ordet "konsten" syftar jag på litteratur, film, seriös musik, bildkonst och scenkonst – så länge den konstnärliga visionen är prioriterad före den kommersiella gångbarheten.

Bevarandet av kulturarvet är förvisso viktigt, men lika viktigt är att ge god näring åt växten av ny frisk konst.

En sådan näring skulle tex vara att stödja och uppmuntra det smala och utforskande istället för att kräva stor publik tillströmning och att nå nya publikgrupper. Det är förstås viktigt att nå ny publik, men ännu viktigare att det som når den nya publiken, tex skolbarn, är djärvt, spännande, utmanande, och inte tillrättalagt, politiskt korrekt och utslätat. Det senare blir det när konstnärerna inte ges möjlighet att utveckla sin konst tillräckligt. Kravet på konstnärerna hårdnar successivt, villkoren blir allt mer tärande. Idén att konstnären skall vara entreprenör och sälja sin egen vara är lika oförenlig med seriöst skapande, som att kräva liknande av forskare och uppfinnare. Något som förenar konstnärer, forskare och uppfinnare, är att de anses ha hög status i folks medvetande tack vare lång utbildning och hängivet arbete – men som i genomsnitt har väldigt låga inkomster.

Det vore inte möjligt att stödja alla som anser sig vara genier eller strävar där till. Att välja en konstnärlig bana gör dock knappast någon med illusionen om att göra stora pengar på det, även om några få lyckas. Det är fullt möjligt för politikerna att underlätta genom långsiktiga visioner för konsten, satsa medel på de fria utövarna, som mest driver utvecklingen

framåt, och att mycket mer utmana institutionerna att välja nya verk och presentationsformer, och att satsa sin marknadsföring på att visa det nya som attraktivt. Allt detta borde leda till en mer välvillig debatt, fler människor skulle se det som självklart att djärva, "svåra" konstnärliga uttryck är en essentiell del av ett vitalt samhälle.

Det rådande klimatet är tyvärr inte sådant, då konstnärer med låg inkomst ifrågasätts pga sin "inkompetens" att försörja sig, och där man ilsket undrar varför (några ynka) miljoner går till konstnärliga verksamheter med liten publik.

Många konstnärer väljer frivilligt att bli mer konkret deltagande i samhället genom projekt i näringslivet mm, och likaså har många företag och verksamheter på allvar insett värdet av att tillvarata konstnärers kompetens. Detta är utmärkt, ger fler konstnärer försörjning, men det passar inte allas sätt att arbeta. Väljer man som konstnär att "grundforska", dvs långsiktigt och enträget utforska sitt personliga konstnärliga språk, så är detta något som kräver hängivenhet och hårt arbete på minst heltid under tiotals år, för att verkligen leda någon vart. Sådana arbetsinsatser är ovärderliga för mänskligheten på lång sikt, men på kort sikt ofta kommersiellt icke gångbara. Det som är för svårt för människor att ta till sig här och nu, vill knappast någon betala för. För tex elitsatsningar inom idrotten är det annorlunda eftersom det är relativt lätt att ta del av idrott, publiken strömmar till och betalar, och det blir intressant för företag att sponsra, osv.

För mig personligen, och jag vet att många kollegor delar denna uppfattning, är det primära att utveckla min konst, mindre men likväl viktigt är att kunna försörja mig, och minst viktigt är att nå masspublik och bli känd. Vad gäller mitt skapande, vill jag forma verk som håller och är intressanta även om tio år, om tjugo år, om hundra år. Om jag lyckas eller ej är inte så viktigt som att ambitionen finns. Viktigt är också att några i samtiden lyckas, precis som föregångare i historien har lyckats. I det sammanhanget vill jag dock påpeka att det viktiga inte är om en masspublik kommer att konsumera mina verk i framtiden, såsom många behandlar tex Bachs, Mozarts och Beethovens mer lättillgängliga verk, utan att framtida kollegor och likasinnande kan bli lika djupt inspirerade och berörda, som vi blir idag av nämnda mästars och andras stora konst (vilket ofta handlar om andra verk av samma upphovsmän, än dem den stora publiken möter).

I klartext: storheten hos Bach är inte att hans musik säljer i massupplagor idag, utan att så många musiker nu och genom historien blivit så påtagligt influerade av hans musik.

Vilka av dagens stora mängd konstnärer som blir verkligt betydande för framtiden är svårt att avgöra, det visar sig med tiden. Därför är det viktigt att satsa på ett vitalt konstklimate som gör det möjligt för många att bedriva sin "konstnärliga forskning". Tolerans och vidsynthet behövs vid bedömningen av vilka som skall stödjas. Att enbart gå på antingen vilka som är "inne" publikt sätt, eller är "rätt" just nu bland kritiker och konstvetare, är ett alltför kortsiktigt tänkande.

Skall tonsättare kunna utvecklas måste de få chansen att få sina verk uppförda, för att få höra dem och möta musikers och publikens reaktioner. Konkret skulle politikerna kunna underlätta för mig och mina kollegor genom att stödja de fria utövarna, och genom att uppmana konserthusen mfl institutioner att satsa mycket mer på nya verk. Rimligt vore väl att repertoaren bestod av minst 50% ny musik. Det borde vara självklart att spela nytt i varje produktion och högst ett verk äldre än 50 år per konsert. Med nytt menar jag både uruppföranden och verk som är högst 10-20 år gamla. Beethovens, Brahms och Tjajkovskijs standardverk blir inte bättre framförs en miljon gånger på nästan samma sätt! Får publiken och musikerna också vänja sig vid ny musik, som ju i sig är så otroligt diversifierad, blir detta en utvecklande utmaning för alla, som på lång sikt borgar för den klassiska livemusikens överlevnad.

En sådan satsning kan möjligen leda till publikminskning under en övergångsperiod då en del äldre abonnemangspublik skräms bort. För att detta inte skall styra programsättningen (vilket det faktiskt gör idag) bör politikerna uppmuntra djärva satsningar genom att inte kräva högre vinst utan tvärtom vara villiga att täcka förluster som uppkommit av just sådana satsningar. Prioriterat borde vara konstnärligt resultat före ekonomiskt. Är det inte så kan vi knappast tala om att vi har ett kulturliv att vara stolta över.

Allt nytt är givetvis inte av hög kvalitet, men genom en långsiktig satsning skulle nivån höjas successivt.

Den breda kulturen och populärkulturen hittar sina vägar kommersiellt – genom marknadsföring kan man få folk att hitta till och betala dyra pengar för stora evenemang.

Konsten är motorn i kulturlivet. De allmänna medlen bör gå i större utsträckning till den utmanande, framåttänkande och många gånger ansvarstagande konsten, konstnärliga uttryck som tar ansvar för att påminna oss om livets bräcklighet, vikten av empati, moral, ansvar, liksom hur oerhört väsentligt det är att reflektera och använda sitt kritiska förnuft.

Fredrik Hagstedt

Tonsättare och poet, född 1975, bosatt i Göteborg.

www.medvetenhetsverkstad.se